

Dziecko z dysleksją. Co to znaczy?

W szkołach coraz częściej mamy do czynienia z dziećmi, które mają kłopoty z opanowaniem techniki czytania czy kształtnego i poprawnego pisania. Nie zawsze oznacza to jednak, że dzieci za mało przykładają się do nauki. Przyczyny mogą być różne i mogą mieć swoje podłoże w specyficznych uwarunkowaniach rozwoju dziecka i wiązać się z zaburzeniami rozwoju.

Towarzystwo Dysleksji im. Ortona opublikowało najnowszą definicję takich zaburzeń twierdząc iż “dysleksja jest jednym z wielu rodzajów trudności w uczeniu się. Jest to specyficzne zaburzenie o podłożu językowym uwarunkowane strukturą centralnego układu nerwowego”

Często od dysleksji, tj. trudności w czytaniu, odróżnia się dysgrafię czyli kłopoty z uzyskaniem dobrego poziomu graficznego pisma i dysortografię czyli niemożność nabycia umiejętności poprawnej pisowni.

Nie ma właściwie jednoznacznych kryteriów określających dysleksję. Niektórzy uczniowie kierowani są na badania i rozpoznawani jako dzieci ewidentnie dyslektyczne, natomiast ci, z problemem mniej rzucającym się w oczy i lepszymi wynikami badań psychologicznych radzą sobie w zespole klasowym wspomagani przez nauczycieli.

Dysleksja rozwojowa to specyficzne trudności w czytaniu i pisaniu u dzieci o prawidłowym rozwoju umysłowym. Trudności te spowodowane są zaburzeniami niektórych funkcji poznawczych, motorycznych i ich współdziałania (sposstrzegania wzrokowego, słuchowego, dotykowo-kinestetycznego, uwagi, pamięci wzrokowej, słuchowej, ruchowej, lateralizacji).

Uważa się, że o dysleksję podejrzewać można uczniów, którzy pomimo przeciętnej lub wysokiej inteligencji wykazują niektóre z następujących objawów:

- opóźnienie w nauce czytania i pisania,
- widoczne kłopoty z opanowaniem poprawnej pisowni,
- niepewność w określaniu czasu i kierunków,
- rażące kłopoty z przyporządkowaniu dźwięków mowy symbolom graficznym,
- trudności w nauczaniu się działań matematycznych,
- kłopoty w ustawieniu symboli w logicznej kolejności (liter w alfabecie, nazw miesięcy)
- trudności z uczeniem się języków obcych,

Specyficzne błędy uczniów klas młodszych to przede wszystkim:

- trudności w różnicowaniu liter: b-p, d-b, p-g, n-u.
- słaby poziom prac pisemnych,
- niewłaściwy dobór liter do głosek podobnych fonetycznie np.:t-d, b-p, m-n,
- niewłaściwe stosowanie wielkich i małych liter,
- trudności w różnicowaniu wyrazów podobnie brzmiących (bąk- pąk),
- zapisywanie wyrazów na różne sposoby (szyja- szja-szyia),
- mylenie liter podczas pisania,
- brak lub niewłaściwe stosowanie interpunkcji,
- złe rozmieszczenie pracy pisemnej w przestrzeni.

Trudności w czytaniu i pisaniu ujawniają się dopiero w szkole, ale już w okresie przedszkolnym można zauważyć objawy, które cechują tzw. "dzieci z ryzyka dysleksji". Zauważamy u nich:

- opóźniony rozwój mowy,
- opóźniony rozwój ruchowy (utrudnione raczkowanie, małą sprawność podczas zabaw),
- trudności z wypowiedzaniem złożonych wyrazów, wadliwą wymowę,
- trudności z rozpoznawaniem rymów, zapamiętywaniem nazw miesięcy, rozumieniem dłuższych poleceń, uczeniem się wierszy, piosenek,
- trudności z wykonywaniem układanek, i odtwarzaniem wzorów graficznych,
- mylenie prawej i lewej ręki,
- obuocność i zbyt długo utrzymująca się oburęczność.

Przyczyny występowania dysleksji.

Etiologia dysleksji dokładnie nie jest znana, ale istnieją pewne uogólnienia:

Wyróżnia się zwykle 5 podstawowych koncepcji, mówiących o przyczynach dysleksji:

- genetyczną – przyczyną zaburzeń i podłożem trudności w czytaniu i pisaniu są geny przekazywane z pokolenia na pokolenie,
- opóźnionego dojrzewania ośrodkowego układu nerwowego (zaburzenia dyslektyczne są związane ze spowolnieniem dojrzewania tego układu) spowodowane przez takie czynniki jak geny czy hormony.
- organiczną – przyczyną są mikrouszkodzenia tych okolic mózgu, które szczególnie uczestniczą w procesie czytania i pisania; związane jest to ze szkodliwymi czynnikami chemicznymi, fizycznymi i biologicznymi oddziałującymi na ośrodkowy układ nerwowy w okresie okołoporodowym
- hormonalną – niedokształcenie niektórych okolic kory mózgowej (zablokowanie lewej półkuli mózgowej czyli tej, która jest związana z mową).
- psychogenną – zaburzenia emocjonalne spowodowane przez stres i urazy psychiczne.

W ostatnich latach w Polsce znacznie wzrosła znajomość problematyki dysleksji i dzieci dotknięte tym problemem mogą liczyć na fachową diagnozę i pomoc nauczycieli, psychologów, pedagogów, logopedów i terapeutów.

Uczeń, u którego można zaobserwować symptomy wskazujące na występowanie "specyficznych" trudności w czytaniu i pisaniu powinien być jak najszybciej skierowany do Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej. Dopiero wynik przeprowadzonego tam badania może zdecydować o indywidualnym postępowaniu z dzieckiem.

O rozpoznaniu dysleksji orzeka zespół specjalistów:

Psycholog - określa możliwości intelektualne dziecka, dokonuje oceny funkcji leżących u podstaw czytania i pisania (percepcja wzrokowa, słuchowa, motoryka, integracja percepcyjno- motoryczna, lateralizacja, orientacja w schemacie ciała w przestrzeni).

Pedagog – dokonuje oceny poziomu czytania i poziomu pisma (z pamięci, ze słuchu, przepisywania). Sprawdza znajomości zasad ortografii oraz poziom opanowania wiadomości z poszczególnych przedmiotów.

Psychiatra dziecięcy ocenia stan psychiczny, neurologiczny dziecka, warunki rozwoju w okresie prenatalnym, oraz dokonuje rozpoznania rozwoju emocjonalnego.

Logopeda – jego zadaniem jest ocena mowy dziecka (ewentualne opóźnienia, wady, specyficzne trudności językowe).

Dziecko dyslektyczne w klasie

- Wskazane jest sprawdzanie wiadomości dziecka tylko poprzez “odpytywanie” - bez oceniania prac pisemnych.
- dziecku dyslektycznemu należy dać czas na tzw. ”zebranie myśli”,
- Należy zadbać o to, by dziecko siedziało w klasie blisko nauczyciela, aby w każdej chwili mógł on pomóc mu w pracy na lekcjach.
- Nauczyciel powinien bacznie obserwować czy dziecko nadąża za tokiem lekcji.
- Nie należy dziecka dyslektycznego odpytywać głośnego czytania (pozwoli to uniknąć niepotrzebnego stresu)
- Prace pisemne powinny być oceniane pod kątem treści, wiedzy, stylistyki a nie pod kątem poprawności ortograficznej.

Dysleksja nie jest problemem ostatnich lat. Dotknięci nią byli między innymi J.CH. Andersen- autor pięknych baśni, Tomasz Edison, francuski rzeźbiarz August Rodin, twórca teorii względności A Einstein, brytyjski mąż stanu W Churchill, prezydent USA W. Wilson, jeden z najwybitniejszych generałów amerykańskich Patton i wiele innych wybitnych osobistości. Przypadłość ta ma charakter bardzo indywidualny , u każdego jej obraz jest zwykle inny.

U wielu osób mija szybko i prawie bez śladu, u innych utrzymuje się przez całe życie.

Warto nadmienić, że zjawisko dysleksji występuje czterokrotnie częściej u chłopców niż u dziewcząt. Dzięki wciąż rosnącej świadomości społecznej i wiedzy psychologiczno-pedagogicznej na temat specyfiki trudności dyslektycznych możliwa jest skuteczna pomoc i terapia dzieci, która pozwala im normalnie funkcjonować w szkolnej społeczności i późniejszym, dorosłym życiu